

CBD

TÜRKİYE'NİN BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ

VE

ULUSAL BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK STRATEJİSİ

**UNEP/GEF BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK
SÖZLEŞMESİNİ
UYGULAMA PROJESİ**

İÇİNDEKİLER

Biyolojik çeşitlilik nedir?.....	3
Neden Korunmalı?.....	4
Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (BÇS) ve Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı.....	6
Türkiye'nin Biyolojik Çeşitlilik (BÇ) Bakımından Önemi ve Mevcut Durumu.....	8
Türkiye'nin Biyolojik Çeşitliliği (BÇ) Koruma Programları.....	10
Biyolojik Çeşitlilikle İlgili Kurumsal Sorumluluklar ve Mevzuat Yapısı.....	11
Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın Hedefleri:13	
Strateji 2007 Ortak Hedefleri:.....	14
Uygulama Mekanizması ve İhtiyaçlar:.....	16
EK: Biyolojik Çeşitlilik Terminoloji Sözlüğü.....	17

Biyolojik çeşitlilik nedir?

Biyolojik çeşitlilik, kara, deniz ve diğer su ekosistemleri ile bu ekosistemlerin bir parçası olan ekolojik yapılar da dahil olmak üzere tüm kaynaklardaki canlı organizmalar arasındaki farklılaşma anlamındadır; türlerin yaşam ortamlarının (habitatlara daha geniş anlamda ekosistemlerin) çeşitli biyotik ve abiyotik faktörler bakımından gösterdiği farklılıkları, ekosistemlerde yaşayan canlıların kendi aralarında, canlılar ile cansızlar arasında, yere ve zamana göre değişen farklılıkları ile genler, türler, ekosistemler ve işlevlerin tamamını ifade etmektedir.

Biyolojik çeşitlilik genetik çeşitlilik, tür çeşitliliği ve ekosistem çeşitliliği olmak üzere üç hiyerarşik kategoride ele alınır:

Genetik Çeşitlilik bir tür içindeki çeşitliliği ifade eder. Bu çeşitlilik belli bir tür, popülasyon, varyete, alt-tür ya da ırk içindeki genetik farklılıkla ölçülür.

Tür Çeşitliliği belli bir bölgedeki, alandaki ya da tüm dünyadaki türlerin farklılığını ifade eder. Bir bölgedeki türlerin sayısı (yani o bölgenin "tür zenginliği") bu konuda en sık kullanılan ölçüttür.

Ekosistem Çeşitliliği ise bir ekolojik birim olarak karşılıklı etkileşim içinde olan organizmalar topluluğu ile fiziksel çevrelerinin oluşturduğu bütünle ilgilidir. Ekosistem; kendisini topluluk düzeyinden ayıran, kendileri cansız olan fakat canlı topluluklarının oluşumunu, yapısını ve karşılıklı etkileşimlerini etkileyen yangın, iklim ve besin döngüsü gibi faktörleri de içerir. Ekosistem düzeyindeki biyolojik çeşitliliğin korunması besin zincirinin ve enerji akışının korunmasını kapsar. Bu düzeyde, yalnızca türlerin veya türlerin oluşturduğu grupların değil, özelliklerin ve süreçlerin de korunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Neden Korunmalı?

İnsanların başta gıda olmak üzere temel ihtiyaçlarını karşılamasında vazgeçilmez bir yeri olan canlı kaynakların temeli biyolojik çeşitliliğe bağlıdır. Biyolojik çeşitlilik ayrışma, atmosferin kimyasal yapısı ve iklim gibi insanlar için yaşamsal önemi olan ve sadece sağlıklı ve karmaşık ekosistemlerin sürekliliği ile sağlanabilen hizmetler vermektedir. Tıpta kullanılan ilaçların yarısının kökenini yabancı canlılar oluşturmaktadır. Üretimi yapılan tüm tarım çeşitlerinin, yani kültüre alınmış bitki ve hayvan türlerinin, temeli doğada bulunan yabancı akrabalarına dayanır. Günümüzde de tarımı yapılan bitkilerin yeni çeşitlerini elde etmek veya mevcut olanları insanların ihtiyaçlarına göre iyileştirmek (islah etmek) için yabancı türlerden yararlanılmaktadır. Ekosistemler de yabancı türlerin varlıklarını sürdürmesi, evrimleşmesi, çeşitlenmesi ve yeni genetik özellikler kazanması için canlı ve cansız varlıkların birbirleriyle ve kendi içlerinde etkileşimleri sonucu, çevresel şartlara da bağlı olarak karmaşık ve her biri diğerinden farklı yapılar ve işlevler kazanmıştır. Ekosistemlerin sahip olduğu bütünlük ve çeşitlilik, iklim, yağış rejimi, tür sosyolojisi gibi doğal dengelerin devamında önemli işlevler görür.

Gıda ve tarım için önem taşıyan ve giderek azalan canlı kaynaklar, bu gün bir ülkenin sahip olabileceği önemli avantajlar arasında sayılmaktadır. Dünyanın tarım yapılabilecek nitelikteki alanları ve su kaynakları hızla kirlenmekte ve yok olmaktadır. Bilim adamları yakın gelecekte insanların ciddi bir gıda ve su sorunu ile karşı karşıya kalacağı görüşündedir. Bu gelişmeler ışığında, ülkelerin sahip olduğu biyolojik çeşitlilik, özellikle genetik kaynaklar anlamında büyük bir güç durumuna gelmektedir. Çünkü çevresel baskılara dirençli ve yüksek üretim potansiyeline sahip çeşitlerin geliştirilmesi için yabancı canlı kaynaklardan faydalanılmaktadır.

Dünyanın her yerinde biyolojik çeşitliliği azaltan veya olumsuz yönde etkileyen nedenlerin hemen hepsinde doğrudan veya dolaylı olarak insan faktörünün önemli olduğu görülür. Biyolojik zenginliği azaltan nedenlerin kökeni ne olursa olsun onu korumak, yönetmek ve sürdürülebilir şekilde kullanmak yine biz insanların sorumluluğudur.

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve UBSEP

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin metni, dünyadaki sanayileşme, şehirleşme gibi biyolojik çeşitlilik üzerindeki baskıları artıran süreçlerin hızlanması ile birlikte doğan ihtiyaç üzerine, 1987 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından başlatılan ve dört yıl süren bir çalışma sonunda oluşturulmuştur. Rio de Janeiro'da 1992 yılında gerçekleştirilen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde biyolojik çeşitliliğin azalmasının önemli bir sorun olduğu ve bu azalmanın uluslararası çaba sarf edilmeden önlenemeyeceği kabul edilmiştir. Zirve, Türkiye'nin de taraf olduğu Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin aralarında bulunduğu önemli küresel sözleşmelerin imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Türkiye bu Sözleşmeyi 1992'de imzalamış, 1996 yılında onaylamış ve Sözleşme 14 Mayıs 1997 yılında ülkemizde yürürlüğe girmiştir.

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi(BÇS)'nin üç temel hedefini;

- Biyolojik çeşitliliğin korunması;
- Biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı;
- Genetik kaynakların kullanımından kaynaklanan faydaların adil ve hakkaniyete uygun paylaşımı oluşturmaktadır.

Küresel bir araç olan Sözleşme, biyolojik çeşitliliğin korunması, biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve genetik kaynaklardan elde edilen faydaların orijin ülke ile paylaşımı konularındaki çabaların yeterliliğini değerlendirmek; konuyla ilgili boşlukların nasıl doldurulabileceğini ve fırsatların nasıl yaratılabileceğini belirlemek amacıyla taraf ülkelere rehberlik etmektedir. Türkiye, Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı (UBSEP) geliştirmek de dahil olmak üzere, Sözleşme şartlarına uymakla yükümlüdür. Diğer taraftan, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin genetik kaynakları uluslararası bir anlaşmada bağlayıcı yükümlülüklerle ele alan ilk anlaşma olması, zengin genetik kaynakların sahibi olan ülkemiz için bu Sözleşmenin önemini artırmaktadır.

Bu bağlamda, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin diğer yükümlülüklerle uyum içinde uygulanabilmesinde ve biyolojik çeşitlilik kaybının yol açtığı problemlerin çözümünde yararlanılabilecek bir rehber olması amacıyla, ülkemizin Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı 2001 yılında mülga T.C. Çevre Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanmıştır. Ancak, 2001 yılından bu yana değişen ülkesel ve uluslararası koşullar ve eğilimler ile Sözleşme kapsamında kaydedilen gelişmeler ışığında UBSEP'in güncelleştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. UBSEP'in güncelleştirilmesi sürecine biyolojik çeşitliliğin korunması, yönetimi ve kullanımında paydaş olan ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarından, sivil toplum örgütlerinden, üniversitelerden 100'ün üzerinde temsilci ve uzman katılım ve katkı sağlamıştır. Bu temsilci ve uzmanlarla katılımcılık esasına dayalı ulusal çalışma toplantılarında bir araya gelmiş ve tarım, step, dağ, orman, kıyı-deniz ve iç su olarak belirlenen tematik gruplarda çalışmalar yapılmıştır. Sürece bilimsel ve teknik danışmanlık sağlayan uzman bir ekibin liderliğinde yapılan çalışmalar sonucunda, ülkemizin biyolojik çeşitliliğine ilişkin veriler ile kurumsal ve yasal alt yapıya ilişkin bilgiler güncelleştirilmiş; biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımına yönelik hedefler öncelik sırasına konularak, stratejik hedefler ve yol haritası belirlenmiştir. Ayrıca, öncelikli bulunan hedeflere ulaşılmasının önündeki engeller ve boşluklar, uygulamalardaki çelişkiler, hedeflerin gerçekleştirilmesi için karşılanması gereken ihtiyaçlar tanımlanmıştır.

UBSEP-2007 ile, Türkiye'deki biyolojik çeşitliliği kısaca tanımlamak ve değerlendirmek, üzerinde uzlaşma sağlanmış bir koruma stratejisi belirlemek ve Türkiye'de biyolojik çeşitliliğin korunması hedeflerine ulaşılabilmesi için gerekli olan eylem önerilerini karar vericilere sunmak amaçlanmaktadır. UBSEP, hedeflere ulaşıldıkça ve şartlar değiştiğinde yenilenebilecek ve güncelleştirilebilecek olan dinamik bir araç olarak görülmelidir.

Türkiye'nin Biyolojik Çeşitlilik Bakımından Önemi ve Mevcut Durumu

Ülkemiz insanların gıda güvenliği için yaşamsal kaynakların sahibi bir ülke olarak dünyanın şanslı ülkelerinden birisidir ve bu önemli zenginliği gelecek nesillerin refahı için akılcı bir şekilde koruma ve kullanma sorumluluğunu taşımaktadır. Çünkü, Türkiye, Avrupa-Sibirya, Akdeniz ve İran-Turan olarak isimlendirilen üç biyocoğrafik bölgeye ve bunların geçiş zonlarına sahip olması ve iki kıta arasındaki köprü konumu nedeniyle iklimsel ve coğrafik özelliklerin kısa aralıklarla değişmesi sonucu biyolojik çeşitlilik açısından küçük bir kıta özelliği kazanmıştır. Ayrıca, orman, dağ, step, sulak alan, kıyı ve deniz ekosistemlerine ve bu ekosistemlerin farklı formlarına ve farklı kombinasyonlarına sahiptir.

Bu olağanüstü ekosistem ve habitat çeşitliliği beraberinde önemli bir tür çeşitliliğini getirmiştir. Ilıman kuşakta bulunan ülkelerin biyolojik çeşitliliği ile karşılaştırıldığında, hayvan (fauna) biyolojik çeşitliliğinin ülkemizde oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Veri eksikliğine rağmen tanımlanan canlı türleri içinde en büyük rakamı omurgasızlar grubu oluşturmaktadır. Omurgasız hayvan türü sayısı yaklaşık 19 000'dir ve bunlardan yaklaşık 4000 tür/alttür endemiktir. Bugüne kadar belirlenen toplam omurgalı hayvan türü sayısı ise 1500'e yakındır. Omurgalılarından, 70'i balık türü olmak üzere 100'ün üzerinde tür endemiktir. Alageyik ve sülünün anavatanı Anadolu'dur. Ancak 11 omurgalı türünün nesli tükenmiştir. Ülkemizin dünyanın iki büyük kuş göç yolu üzerinde olması, kuşların beslenme ve üreme alanı olarak önemini artırmaktadır.

Türkiye'nin, bitki (flora) türleri bakımından sahip olduğu zenginliği anlamak için, Avrupa kıtası ile karşılaştırmak yeterli olacaktır: Tüm Avrupa kıtasında 12500 açık ve kapalı tohumlu bitki türü varken, sadece Anadolu'da bu sayıya yakın (yaklaşık 11000) tür olduğu bilinmektedir. Bunların yaklaşık üçte biri Türkiye'ye özgü (endemik) türlerdir. Coğrafik bölgelerden, Doğu Anadolu ve Güney Anadolu bölgeleri; Bitki Coğrafyası Bölgelerinden ise İran-Turan ve Akdeniz bölgeleri endemik bitki türleri bakımından zengin olanlardır.

Türkiye'nin genetik çeşitliliği özellikle bitki genetik kaynakları ile önem kazanmaktadır. Çünkü Türkiye, Akdeniz ve Yakın Doğu gen merkezlerinin kesiştiği noktada yer almaktadır. Bu iki bölge tahılların ve bahçe bitkilerinin ortaya çıkışında çok önemli bir role sahiptirler. Ülkemizde 100'den fazla türün geniş değişim gösterdiği ve çok sayıda önemli kültür bitkisi ve tıbbi bitkiler gibi ekonomik açıdan önemli diğer bitki türlerinin orijin ya da çeşitlilik merkezi olan 5 mikro-gen merkezi bulunmaktadır. Bu merkezler dünyada kültüre alınan çok sayıda bitki türünün gelecekteki tarımının sürdürülebilirliği için çok önemli genetik kaynaklar sunmaktadır. Hayvan genetik kaynakları açısından ise, konumu nedeniyle birçok yerli hayvan ırkının Anadolu'da yetiştirildiği ve buradan dünyanın öteki bölgelerine yayıldığı kabul edilir.

Sonuç olarak, biyolojik çeşitliliğin zenginliğinden söz ederken, çeşitliliğin ekosistem, tür, gen ve biyolojik işlevler düzeyinde ele alınması ve tarım, ormancılık ve endüstri için önemliliği açısından da değerlendirilmesi gerekir.

Türkiye'nin Biyolojik Çeşitliliği Koruma Programları

Biyolojik çeşitliliği korumak için *ex-situ* ve *in-situ* koruma yaklaşımları izlenmektedir. Her iki yaklaşım da kendine özgü uygulamaları olan, uluslararası kabul görmüş programlardır.

In-situ koruma, türlerin yaşamlarını sürdürebilmek için doğal çevreye bağımlı olduklarını bu nedenle kendi ekosistemlerinde korunmaları gerekliliğini kabul eden bir yaklaşımdır. Türkiye'de *in-situ* koruma çalışmaları, 'yerinde koruma kavramının' geniş kabul görmesinden uzun süre önce, 1950'li yıllarda başlamıştır. Ülkemizde, Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanı, Doğal Sit, Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahası, Biyosfer alanı, Özel Çevre Koruma Bölgesi, Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alan gibi değişik statülerde *in-situ* koruma alanları ilan edilmiştir. Bu güne kadar farklı amaçlarla tesis edilmiş *in-situ* koruma alanları toplamı yaklaşık 4.6 milyon hektara ulaşmıştır. Bu da ülke yüzölçümünün yaklaşık %6'sına karşılık gelmektedir. Ancak mevcut korunan alanlar step ve deniz ekosistemleri başta olmak üzere ülkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitlilik bileşenlerini yeterli düzeyde temsil etmemektedir.

Ex-situ koruma, *in-situ* korumayı tamamlayıcı bir koruma yöntemi olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde bu çalışmalar tarımsal biyolojik çeşitliliği koruma amaçlı olarak 1930'lu yıllarda, orman biyolojik çeşitliliğini koruma amaçlı olarak da 1975 yıllarda başlatılmıştır. Tarım ve Köyşleri Bakanlığına (TKB) bağlı Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü ile Ege Tarımsal Araştırmalar Enstitüsünde bulunan gen bankaları, kültür bitkilerinin yabancı akrabalarının ve diğer otsu bitki türlerinin *ex-situ* korunmasında en önemli rolü üstlenmiştir. Orman ağaçları için *ex-situ* koruma çalışmaları başta Orman Ağaçları ve Tohumları Islah Araştırma Müdürlüğü olmak üzere Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı kuruluşlarca yapılmaktadır.

Biyolojik çeşitliliğin korunmasında *in-situ* ve *ex-situ* koruma kadar önemli bir diğer nokta "sürdürülebilir kullanım" prensiplerinin sektörel uygulamalara yerleştirilmesidir. Sürdürülebilir kullanım, doğal kaynakların kendini yenileme-idame ettirme kapasitesi dikkate alınarak, kullanma-koruma dengesinin kurulmasıdır. Böylece hem biyolojik çeşitlilikten optimum fayda sağlanabilir, hem de bu çeşitliliğin devamlılığı garanti altına alınmış olur. UBSEP'in, sektörel uygulamalara sürdürülebilir kullanım prensiplerinin yerleştirilmesinde önemli bir işlevi yerine getireceği beklenmektedir.

Biyolojik Çeşitlilikle İlgili Kurumsal Sorumluluklar ve Mevzuat Yapısı

Çevrenin korunması ile ilgili politikaların oluşturulması, çeşitli statülerdeki korunan alanların ilan edilmesi ve yönetimi, plan ve programların geliştirilerek uygulanması, bu kapsamdaki etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve kurumlar arasında eşgüdüm sağlanması ÇOB ve bağlı kuruluşlarının sorumluluğundadır. Bakanlığın biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda birinci derecede yetkili ve sorumlu birimi aynı zamanda BÇS ulusal odak noktası olan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüdür. Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı özel çevre koruma bölgelerinin ilan edilmesi, korunması ve yönetiminden; Orman Genel Müdürlüğü ise ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve yönetiminden sorumlu bağlı kuruluşlardır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ise Doğal Sit Alanlarının ilan edilmesinde yetkili olan kurumdur.

Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımında yetki ve sorumluluk sahibi bir diğer önemli kurum Tarım ve Köyşleri Bakanlığıdır. TKB tarımla ilgili tüm kaynaklarla su ürünleri konusunda eşgüdüm ve kullanım sorumluluğunu üstlenmiş durumdadır.

Biyolojik çeşitliliğin araştırılmasında, ÇOB ve TKB'nin araştırma enstitülerinin yanı sıra, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve üniversiteler görev almaktadır.

İçişleri Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, cansız doğal kaynak yönetiminde sahip oldukları görev ve yetkiler nedeniyle biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve sürdürülebilir kullanımına katılan belli başlı diğer kurumlardır.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ulusal plan ve programların hazırlanmasında yetkili kurum olarak beş yıllık kalkınma planları çerçevesinde diğer sektörlerle birlikte çevre politikalarının oluşturulmasını ve yatırımların planlanmasını sağlamaktadır. Çevre sektörü 1985-1989 yıllarını kapsayan V. Beş Yıllık Kalkınma Planından itibaren kalkınma planlarının bir parçası olarak ulusal programlara dahil edilmiştir.

Anayasa Devlete doğa varlıkları ve değerlerini koruma görevi vermektedir. Bu görevin yerine getirilmesine temel oluşturan belli başlı kanunlar, Çevre Kanunu, Milli Parklar Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığının Kurulması Hakkında KHK, Kara Avcılığı Kanunu, Su Ürünleri Kanunu, Orman Kanunu, Tarım Kanunu, Mera Kanunu ve Kıyı Kanunudur.

Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı hedeflerine ulaşılması, tüm bu kurumlar ve hukuki düzenlemeler arasında etkin bir eşgüdüm, işbirliği ve uyum sağlanması ile mümkün olacaktır.

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın Hedefleri

Stratejide 43 adet stratejik hedef öne çıkmıştır. Bu hedeflerden 11 tanesi süreklilik gerektiren hedeflerdir. Diğer hedefler için öngörülen süreler 1-20 yıl aralığında değişmekte olup, ortalama süreleri 7-8 yıldır.

Bir başka deyişle; Öngörülen stratejik yaklaşım ile, ilk 5 yıl içinde tüm hedeflerle ilişkilendirilen tüm işlerin başlatılabilmesi durumunda 2017-18 yıllarında hedeflerin büyük bir kısmı gerçekleşmiş ya da gelişmelerle hedeflere yaklaşılmış olunabilecektir.

Stratejik Hedefler ağırlıklı olarak;

- Koruma ve Sürdürülebilir Kullanım
- Yönetim ve Kapasite Geliştirme
- İzleme ve Göstergeler konularında yoğunlaşmıştır.

Strateji 2007 Ortak Hedefleri:

Öne çıkan 43 adet stratejik hedeften aşağıda listelenen 12 tanesi, en az üç tematik alan (Tarım, Step, Orman, Dağ, Kıyı-Deniz ve İç su) tarafından kapsanmak suretiyle göreceli olarak daha öne çıkmış, ortak stratejik hedeflerdir.

- Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), ile biyolojik ve biyofiziksel verilerin daha hızlı analiz edilmesini ve dağıtımını sağlayacak öteki teknolojileri ve bilgi yönetim sistemlerini geliştirmeye yönelik çalışmaların sürdürülmesi
- Genetik kaynakların korunması ve ekonomik kullanımının en üst düzeye çıkarılması için, başta yerel çeşitler olmak üzere evcilleştirilmiş ve evcilleştirilmemiş biyolojik kaynakların genetik çeşitliliklerinin belirlenmesi ve kayıt altına (patent, tescil, vb) alınması,
- Hassas, tehdit ve tehlike altında olan türlere ve ekosistemlere, kritik habitatlara, üzerinde çok az çalışma yapılmış sınıflandırma gruplarına, ekonomik değere sahip sınıflandırma gruplarına, yüksek düzeyde çeşitliliği olan alanlara, kırsal ve kentsel kalkınma ile insan kaynaklı zararların en çok görüldüğü bölgelere öncelik verilerek, özel koruma tedbirleri geliştirilmesi
- Risk altındaki türlerin ekolojik gereksinimlerinin saptanması; uygulanabilir ve gerekli olduğunda, tehlike altında ya da tehdit altında olarak tanımlanmış türler için iyileştirme programları geliştirilmesi, uygulanması ve başarısının değerlendirilmesi
- İklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkilerinin belirlenmesi, izlenmesi ve en çok etkilenen ekosistemlerin ve türlerin bu etkilerden korunmasına yönelik tedbirler alınması
- Araştırma sonuçlarının karar vericiler, kullanıcılar ve diğer paydaşların faydalanabileceği bir şekilde paylaşımının sağlanması
- Doğal kontrol sistemlerinin korunması ve gösterge türlerin belirlenmesi için, genlerin, popülasyonların, türlerin ve ekosistemlerin envanterlerinin çıkarılması ve değerlendirilmesi
- Duyarlı, tehdit ya da tehlike altındaki türlerin ve ekosistemlerin korunmasına yönelik veri tabanlarının geliştirilmesini ve bunların uyumlu hale getirilmesini sağlayacak çalışmaların desteklenmesi ve bu türler ve ekosistemler için ekolojik ağlar oluşturmanın sürdürülmesi

- Hayvan genetik çeşitliliğinin belirlenmesi, bu kaynakların korunması ve yönetimi
- Kendine özgü, hassas dağ ekosistemlerinin, diğer biyolojik çeşitlilik sıcak noktalarının ve bunlara eşlik eden türlerin (özellikle tehdit altındaki türlerin) belirlenmesi ve korunması
- Otsu ve odunsu bitki genetik çeşitliliğinin *in-situ* korumasına yönelik programların uygulanması
- Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi, tarımsal stratejiler ya da ulusal kalkınma planları gibi öteki ilgili ulusal girişimlerin uygulanma süreçleri arasındaki bağlantıların ve eşgüdümün sağlanması

Söz konusu 12 ortak hedef iki ana kategoride odaklanmıştır.

- **Genetik kaynakların, hassas, tehdit ve tehlike altında olan türler ve ekosistemlerin korunması, envanter oluşturulması, değerlendirilmesi vb. konular.**
- **Ar-Ge yönetim sistemlerinin geliştirilmesi ve üretilenlerin paylaşımının sağlanması.**

Bunlara ek olarak, stratejideki çalışma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesi de ortak hedefler arasındadır.

Bu ortak hedeflere erişilmesi ile en az 3 Tematik Alanın hedefleri gerçekleştirilmiş olacaktır.

Uygulama Mekanizması ve İhtiyaçlar

Stratejik hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan ve UBSEP çalışmalarına katılan uzmanlar tarafından üretilen uygulama mekanizmaları kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Stratejik hedeflerin uygulanmasına yönelik politika, eylem ve planlar hazırlamak
- Stratejinin uygulanmasını koordine etmek
- Stratejinin uygulanmasına sahiplenici katılımı sağlamak
- Biyolojik çeşitliliğin güncel durumu ile ilgili düzenli raporlar hazırlamak
- Strateji hedeflerini bu çalışma benzeri çalışmalarla gözden geçirmek ve güncellemek
- Devam etmekte olan çalışmalarla bütünlük sağlayacak eylemleri başlatmak

Söz konusu mekanizmaların, UBSEP 2007 Stratejik hedeflerinin gerçekleştirilmesi sürecinde giderilmesine ihtiyaç duyulan ve aşağıda listelenen "boşluklar"ın üstesinden gelecek şekilde yapılandırılması ve uygulanması da vurgulanması gereken diğer önemli bir konudur.

- İnsan Kaynaklarında "**KALİFİYE PERSONEL EKSİKLİĞİ**" şeklinde ifade edilen personele ilişkin nicel ve nitel eksikler,
- Mali Kaynaklar da dahil olmak üzere Kaynaklar için "**GENEL BÜTÇE**", "**KAYNAKLARIN ETKİN KULLANILAMAMASI**", "**İŞLETME GİDERLERİ**" ve "**YATIRIM GİDERLERİ**" şeklinde ifade edilen mali ve finansman sorunları,
- Altyapı konusunda, "**LABORATUVARLAR, SARF MALZEMELERİ, EKİPMANLAR**" ve "**ARAZİ EKİPMANLARI**" şeklinde ifade edilen Ar-Ge ve veri toplama konusunda ekipmanlara yönelik yaşanan eksiklikler,
- Mevzuat alanında, "**YASAL EKSİKLİKLER VE UYUMSUZLUKLAR**" şeklinde ifade edilen uygulamanın gereksinimlerine cevap verme konusundaki eksiklikler,
- Kurumlar alanında "**EŞGÜDÜM**" şeklinde ifade edilen gerek beraber iş yapamama gerekse kurumların görev tanımlarındaki örtüşmelerden kaynaklanan verimsizlik

Terimler Sözlüğü

Biyocoğrafya: Bitki ve hayvanların yayılışını inceleyen bilim dalı

Biyolojik Kaynaklar: Genetik kaynakları organizmaları veya parçalarını, popülasyonları ve ekosistemlerin insanlık için şimdiden ya da gelecekte kullanım imkanı veya değeri olan diğer biyotik unsurlar

Coğrafi Bilgi Sistemleri: Konumsal verilerin sayısal olarak toplanması ve analiz edilmesini sağlayan tekniklerin ve metotların tamamı

Doğal kaynaklar: Canlı (bitki, hayvan, mikroorganizmalar, vb.) ve cansız (hava su ve topraktan oluşan yaşam ortamları ile madenler ve fosil yakıtlar gibi yeraltı zenginlikleri) çevreyi belirleyen çevre bileşenleri

Endemik: Yeryüzünde sadece bir bölgeye özgü canlı ve bitki türleri

Ex-situ koruma (Doğal yaşam alanı dışında ya da yapay koruma): Canlıların doğal olarak buldukları ortamdaki başka bir yerde korunması işlemi

Ekosistem: Canlılarla cansız varlıklar arasındaki karmaşık etkileşimlerin oluşturduğu doğal bir sistem.

Gen: Karakterlerin kalıtımını kontrol eden kalıtım birimi

Genetik çeşitlilik: Popülasyon ya da tür düzeyinde genetik karakterlerin fertlerde gösterdiği farklılaşmalar.

Genetik Kaynaklar: Islah ve diğer amaçlar için gerekli olan genlerin topluluğu.

Gen Bankaları: Genetik materyalin *ex-situ* koruma altına alındığı merkezler

Genotip: Ferdin ya da ferdin oluşturduğu grubun genetik yapısı.

Habitat: Belli bitki ve hayvan topluluklarının barındığı doğal yaşam ortamı.

In-situ koruma (Doğal yaşam alanında ya da yerinde koruma): Canlıların doğal ortamlarında korunması.

Milli Park: Bilimsel ve estetik bakımdan, ulusal ve uluslararası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları

Muhafaza Ormanı: Arazi kayması ve yağmurlarla yıkanması tehlikesi olan yerlerdeki ormanlarla, meskün mahallerin havasını, yolunu toz ve kum fırtınasından koruyan, nehir yatakları ile barajların dolmasının önüne geçmek veya memleket müdafaası için korunması zorunlu olan orman veya diğer (maki, step, vb gibi) alanlar

Orijin Ülke: Belli bir genetik kaynağı içeren biyolojik çeşitlilik bileşenlerine doğal *in-situ* koşullarda sahip olan ülke

Popülasyon: Birbirleri arasında gen alışverişinin olduğu ve belli bir coğrafik bölgede bulunan aynı türe ait fertler topluluğu

Sürdürülebilirlik: Kaynakları (örneğin biyolojik ve doğal kaynaklar) süresiz olarak devam ettirme kapasitesi

Tabiatı Koruma Alanı: Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, nesli tehlikede olan veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve doğal oluşumların seçkin örneklerini temsil eden mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlı kullanılmak üzere ayrılmış doğa parçaları

Tabiat Parkı: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun doğa parçaları

Tabiat Anıtı: Doğa ve doğal oluşumlar sonucu ortaya çıkan eşsiz doğal güzelliğe ve bilimsel değerlere sahip alanlar

Tohum Meşcereleri: Ağaçlandırma çalışmalarında yüksek kalitede tohum elde etmek için 25 ha.dan az olmamak koşulu ile üstün nitelikli meşcerelerden seçilen, doğal olarak gençleştirilen ve özel silvikültürel işlemler uygulanan aynı yaşta orman meşcereleri

Tohum Bahçeleri: Çeşitli orman ağacı için genetik olarak ıslah edilmiş tohum üretimini gerçekleştirmek için tesis edilmiş sınırlı sayıda genotip bulunduran ve yoğun kültürel işlemlerin yapıldığı yapay orman alanları

Yaban Hayatını Koruma Sahaları: Yaban hayatın korunması amacıyla ayrılan alanlar

Yabani Canlılar: İnsan etkisi ile değişikliğe uğramamış ve doğal yaşam alanında, evrim sürecini devam ettiren canlı türleri